

STARPTAUTISKĀ PIEMINEKĻU UN VĒSTURISKO VIETU KONSERVĀCIJAS UN RESTAURĀCIJAS HARTA.

Pieņemta Venēcijā, 1964. gada 25.-31. maijā

Katras tautas vēstures pieminekļi mūsdienās ir pagātnes garīgā mantojuma un seno tradīciju dzīvie liecinieki. Cilvēce, izprotot kultūras mantojuma humāno raksturu, ir atbildīga par šī mantojuma saglabāšanu visā tā krāšņumā un autentiskumā un nodošanu nākamajām paaudzēm.

Tādēļ ir īpaši svarīgi pieminekļu konservācijas un restaurācijas principus saskaņot starptautiskā mērogā, tajā pašā laikā dodot iespēju katrai valstij tos īstenot saskaņā ar savu kultūras vērtību izpratni un tradīcijām.

Šie pamatprincipi pirmo reizi tika definēti 1931. pieņemtajā Atēnu hartā, kad tie guva plašu starptautisku atbalstu, bet vēlāk ieguva konkrētas formas nacionālajos dokumentos, ICOM un UNESCO darbībā un vēlāk radītajā Starptautiskajā kultūras vērtību saglabāšanas un restaurācijas centrā.

Sakarā ar to, ka radušās jaunas sarežģītākas un daudzveidīgākas problēmas, ir pienācis laiks vēlreiz pārskatīt Atēnu hartu, pārvērtēt un padziļināt tajā ietvertos principus un atspoguļot tos jaunā dokumentā.

Saskaņā ar iepriekš minēto, Otrais Starptautiskais arhitektu un tehnisko speciālistu kongress vēstures pieminekļu jautājumos, kas 1964. gada 25.-31. maijā notika Venēcijā, pieņēma sekojošu tekstu:

DEFINĪCIJAS

1. Vēstures pieminekļa jēdziens ietver sevī ne tikai vienu atsevišķu arhitektūras objektu, bet arī pilsētu vai lauku pieminekļu kompleksus, kas saistīti ar noteiktu kultūras attīstības posmu vai ievērojamu vēsturisku notikumu. Tas attiecas ne tikai uz izciliem mākslas darbiem, bet arī uz pagātnes pieminekļiem, kas laika gaitā ieguvuši noteiktu kultūras vērtību.

2. Pieminekļu konservācijai un restaurācijai nepieciešama visu to zinātnes un tehnikas nozaru palīdzība, kuras var veicināt mantojuma pētniecību un saglabāšanu.

MĒRĶIS

3. Konservācijas un restaurācijas mērķis ir saglabāt pieminekļus gan kā mākslas darbus, gan kā vēstures notikumu lieciniekus.

KONSERVĀCIJA

4. Pieminekļu konservācijas galvenas uzdevums ir to saglabāšanas veicināšana.

5. Pieminekļu konservācija, pirmkārt, veicama tajos gadījumos, kad tie izmantojami sabiedriski derīgiem mērķiem. Izmantošana šādiem mērķiem ir sevišķi vēlama, bet tā nedrīkst izmainīt celtnes vispārējo plānojumu un dekoratīvo apdari. Tikai šādu prasību robežās var paredzēt un atļaut pārveidojumus, kas nepieciešami celtnes jaunajai funkcijai.

6. Pieminekļu konservācija ietver arī tā apkārtējās vides aizsardzību. Ja apkārtējā vide ir tradicionāli saistīta ar pieminekli, tā ir saglabājama. Nav pieļaujama arī jaunu objektu celtniecība, veco nojaukšana vai pārbūve, kas izmainītu pieminekļa kopējo risinājumu, proporcijas un kolorītu.

7. Pieminekļis ir neatdalāms no vēstures, kuras liecinieks tas ir, un no vides, kurā tas atrodās. Pieminekļa vai tā daļas pārvietošana nav pieļaujama, izņemot gadījumus, kad tas notiek pieminekļa saglabāšanas nolūkā vai arī to nosaka sevišķi svarīgas nacionāla vai starptautiska rakstura intereses.

8. Skulptūras, gleznas vai citi dekora elementi ir neaizstājama pieminekļa sastāvdaļa un var tikt atdalīti no tā tikai tad, ja tas ir vienīgais to saglabāšanas līdzeklis.

RESTAURĀCIJA

9. Restaurācija ir ļoti specifiska pieminekļu saglabāšanas metode. Tās mērķis ir saglabāt un atklāt pieminekļa estētisko un vēsturisko vērtību, balstoties uz oriģinālmateriāliem piemeklī un autentiskiem dokumentiem. Tur, kur sākas hipotēzes, restaurācija ir jāpārtrauc. Ja nepieciešams pielietot jaunas detaļas, tām jābūt atkarīgām no vēsturiskās arhitektūras kompozīcijas un jānes sava laikmeta iezīmes. Jebkurā gadījumā gan pirms restaurācijas, gan tās laikā veicami pieminekļa arheoloģiskie un vēsturiskie pētījumi.

10. Ja tradicionālie tehniskie līdzekļi izrādās nepietiekami, pieminekļa restaurācijā var pielietot jebkuru modernu konservācijas vai celtniecības paņēmieni, kura efektivitāte pamatota ar zinātniskiem pētījumiem un praktisko pieredzi.

11. Piemeklī saglabājami dažādu laiku uzslāņojumi, jo stila vienotība nav restaurācijas galamērķis. Ja celtnē sastopamas dažādu laikmetu iezīmes, tad sākotnējā slāņa atsegšana pieļaujama ārkārtējos gadījumos un tikai tad, ja atdalāmie slāņi vai elementi ir mazvērtīgi, bet senākajam slānim piemīt lielāka vēsturiska, arheoloģiska vai estētiska vērtība, un tas ir pietiekami labi saglabājies. Likvidēšanai paredzēto elementu novērtēšana un lēmuma pieņemšana par to iznīcināšanu neietilpst vienīgi restaurācijas projekta autora kompetencē.

12. Atjaunotajām zudušajām detaļām jābūt harmoniski saistītām ar visu pieminekli, bet tajā pašā laikā jāatšķiras no oriģināla tā, lai restaurācija neviltotu iespaidu par pieminekļa māksliniecisko vai vēsturisko vērtību.

13. Papildinājumi pieļaujami tikai tādā apjomā, lai tie nemazinātu celtnes interesantāko elementu nozīmi, neizjauktu ansambļa kompozīcijas līdzsvaru un celtnes saskaņu ar apkārtējo vidi.

VĒSTURISKĀS VIETAS

14. Vēsturisku vietu apkārtnē jāveltī īpaša uzmanība, lai neizjauktu pieminekļa un tā apkārtējās vides viengabalainību, nodrošinātu šo vietu sakoptību un piemērotu eksponēšanu. Veicot šādu vietu konservāciju un restaurāciju, jāvadās no iepriekšējos paragrāfos izvirzītajiem principiem.

15. Arheoloģiskie izrakumi jāveic mūsdienu zinātnisko atziņu līmenī un saskaņā ar UNESCO 1956. gadā pieņemtajām rekomendācijām. Jāveic pasākumi atsegto drupu saglabāšanai, tur atklāto arhitektūras daļu un priekšmetu konservācijai, uzsverot pieminekļa nozīmi un izrakumos atsegto detaļu svarīgumu. Tajā pašā laikā nepieciešams izslēgt jebkādas rekonstrukciju darbus, izņemot anastilozi, t.i. eksistējošu, bet izklaidētu detaļu savienošanu. Materiālam, ar ko šīs detaļas tiek saistītas, jābūt atšķirīgam un tas jālieto tikai tik daudz, cik nepieciešams pieminekļa kopīgā veidola radīšanai.

DOKUMENTĀCIJA UN PUBLIKĀCIJAS

16. Visiem saglabāšanas un restaurācijas pasākumiem nepieciešama precīza dokumentācija analītisku un kritisku ziņojumu veidā, kurus ilustrē grafiskais un fotomateriāls. Šai dokumentācijai jāaptver visas remonta, konservācijas un restaurācijas pasākumu fāzes, ieskaitot pieminekļa nostiprināšanu, atsevišķu elementu atdalīšanu, zudušo detaļu atjaunošanu un citus tehniska rakstura darbus, kā arī atklājumus šo darbu laikā. Ļoti vēlama ir šīs dokumentācijas publicēšana.